

Таким чином, соціальне вчення виступає як закріплене положення про ставлення Церкви до суспільно-значимих проблем і дій Церкви по відношенню до них, і є змістовною складовою богословської освіти, підготовки студентів духовних навчальних закладів до служіння, формування їх моральної особистості (в ціннісно-духовному вимірі) і суспільно-громадської позиції не тільки як клірика, але й члена суспільства.

Література:

1. *Зырянов П.Н.* Церковь в период трех российских революций // Русское православие: веки истории / П.Н. Зырянов. – М., 1989. – С. 380–437.
2. *Ищук Н.В.* Адаптаційний потенціал візантизму / Н.В. Ищук // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. – 2009. – № 1. – С. 50–54.
3. *Ищук Н.В.* Соціальне вчення християнства як теотетика та теоантропология / Н.В. Ищук // Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки : Наук. вісник : зб. наук. праць / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Українська АН. - К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – Вип. 30. – С. 225–231
4. *Карташев А.В.* Очерки по истории Русской церкви / Карташев А.В. – Т.1. – М.: Терра, 1997. – 688 с.
5. *Кислюк К.В.* Релігієзнавство / К.В. Кислюк, О.М. Кучер. – К.: Кондор, 2004. – 646 с.
6. Компендіум соціальної доктрини Церкви. – К.: Кайрос, 2008.
7. *Марчишак А.* Трансформація поглядів православ'я на місце Церкви у суспільному житті / А. Марчишак // Науковий вісник Чернівецького університету. Збірник наукових праць. Випуск 203-204. Філософія. – Чернівці, 2004. – С. 75–80.
8. Основи соціальної концепції Української Православної Церкви. – К.: Інформаційно-видавничий відділ УПЦ, 2002.
9. Основы социальной концепции Русской Православной Церкви / Офіційний сайт Московського патріархату [Електронний ресурс] – Режим доступу до журн.: <http://www.patriarchia.ru/ua/>.
10. *Харьковеценко Є.А.* Софійність київського християнства / Харьковеценко Є.А. – К.: Наукова думка, 2003. – 224 с.
11. Церква і світ на початку третього тисячоліття. Декларація Ювілейного Помісного Собору Української Православної Церкви Київського Патріархату, 2001.
12. *Яроцький П.Л.* Соціальне вчення церкви за умов глобалізації / П.Л. Яроцький // Людина і культура в умовах глобалізації. Збірн. наук, статей. – К.: Парапан, 2003. – С. 321–329.

УДК 291.11:316.7

Мерцій Т.В.
Національний авіаційний університет

НОВІ ФОРМИ ІНТЕРАКЦІЇ РЕЛІГІЇ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

У статті досліджуються проблеми нових форм інтеракції релігії в сучасних умовах інформатизації суспільства. Авторка зосереджує увагу на аналізі стану світових релігій у сучасному світі, їх взаємодії та взаємному впливі інформаційну добу.

Ключові слова: релігія, неорелігія, ескептизм, культура, інтеракція, взаємодія, віртуалізація, глобалізація, інформатизація суспільства.

Мерцый Т. В. Новые формы интеракции религии в условиях становления информационного общества. В статье исследуются проблемы новых форм интеракции религии в современных условиях информатизации общества. Автор сосредоточивает внимание на анализе состояния мировых религий в современном мире, их взаимодействия и взаимном влиянии в информационную эпоху.

Ключевые слова: религия, неорелигии, ескептизм, культура, интеракция, взаимодействие, виртуализация, глобализация, информатизация общества.

Mershchii T.V. New forms of interaction of religion under the information society The article deals with the problem of new forms of interaction of religion in modern conditions the information society. The author focuses on the analysis of the world religions in the modern world, their interaction and mutual influence in the information age.

Keywords: religion, neorelihiya, eskeptyzm, culture, interaction, interaction, virtualization, globalization, information society.

Вступ

Проблеми нових форм інтеракції релігії, співвідношення і взаємозалежності, з одного боку, й еволюції світової цивілізації – з іншого, цікавили ще видатних мислителів античної доби і не втрачають своєї гостроти в наш час. Натомість в контексті кардинальних і все більш динамічних трансформацій, якими характеризуються всі сфери життєдіяльності сучасного людства, а також з огляду на породжувані цими трансформаціями виклики й колізії вони становлять як ніколи актуальний об'єкт рефлексії та дискусій у різноманітних дискурсах і галузях наукового знання. Адже, інформатизація суспільства супроводжується посиленням економічних, політичних, культурних та релігійних контактів між народами світу, що у свою чергу призводить до нових форм інтеракції останньої. В умовах інформатизації суспільства, релігія перетворюється на один з головних інструментів встановлення нового світового порядку, тому дослідження проблеми нових форм інтеракції релігії є актуальним в культур-філософській науці.

Постановка завдання

Мета статті полягає у дослідженні проблеми нових форм інтеракції релігії в сучасних умовах інформатизації суспільства. Авторка зосереджує увагу на аналізі стану світових релігій у сучасному світі, їх взаємодії та взаємному впливі в інформаційну добу.

Аналіз досліджень і публікацій

Питання культурогенези, розмаїття релігій, їх взаємного впливу одна на одну, а також їх співіснування порушувались у значній кількості філософських, культурологічних, історичних, політологічних, соціологічних, психологічних та інших досліджень. У тому числі важливо відмітити наступних вчених, що зробили значний внесок до розробки цієї проблематики: Р. Апресян, О. Богданова, Ж. Бодрійяр, А. Вебер, Г.-Г. Гадамер Л. Гумільов, П. Гуревич, В. Давидович, Ж. Дерріда, Ю. Жданов, П. Йолон, С. Кримський і багато інших дослідників.

В Україні розвиток релігій досліджували такі відомі фахівці як В.Д.Бондаренко, В.С.Єленський, К.В.Кислюк, В.К.Танчер та ін. В Росії взаємодію між релігією та суспільством у своїх працях розглядають такі знані вчені як М.Н.Бессонов, Г.А.Васил'єв, В.Гараджа, І.Григулевич, М.Козлов, С.Слободської та ін. В західних країнах цей феномен у свої роботах розглянули: В.Бюне, Х.-Д.Допмен, Г.Зассе, Я.В.Ковальський, П.Лоб'є, Дж.Мейєндорф, Г.Ратке та інші дослідники. Значну увагу сучасні фахівці приділяють розвитку другої за поширенням у світі релігії (ісламу), її перспективам та взаємозв'язкам з іншими релігіями. Глибокий аналіз цієї проблеми містять дослідження Г.Баширова, Б.Долгова, Н.Жданова, А.Коровікова, В.Лубського, Р.Арналдеса, А.Шиммеля та інших вчених. Незважаючи на достатню кількість праць присвячених проблемам релігії, постає необхідність вивчення її інтеракційних процесів у сучасних умовах інформатизації суспільства.

Основна частина

Інтеракція - це універсальна властивість усього існуючого світу речей і явищ в їхній взаємній зміні, впливові одного на інші. Це безпосередня міжособистісна взаємодія, що базується на обміні символами та є найважливішою особливістю, яка визначає можливість кожної людини приймати на себе роль іншого. Це взаємний вплив людей чи груп один на одного у процесі безперервного діалогу.[1, с. 45]. В релігії інтеракція - це система зв'язків і стосунків між індивідами, релігійними групами, сукупність всіх релігійних відносин. З одного боку, це специфічний процес взаємообміну інформацією між учасниками всередині релігійної спільноти та з мейнстрімом, а з іншого - процес взаємного впливу людей чи груп один на одного у ході безперервного діалогу.

Інтеракція в релігії є способом ідентифікації з подібними до себе (втрата індивідом своєї соціальної та особистої визначеності, ототожнення з іншими на підсвідомому рівні). В сучасних умовах інформатизації суспільства форми інтеракції релігії говорять про її стан та розвиток. Погодимось з думкою І.В. Богдановського, що стан релігії у сучасному світі є досить суперечливим, тому дати йому однозначну оцінку складно. Можна зазначити, що й у теперішню епоху існує тенденція до подальшої секуляризації усіх сфер суспільного життя. Проте ця тенденція є досить хиткою і в будь-який момент може змінитися на протилежну, а релігії, якщо для них складаються сприятливі умови, спроможні швидко посилити свій вплив на суспільство[2, с. 123]. Отже, релігії, для того щоб не втратити свої позиції у світі, змінюють форми інтеракції у своїй політиці, відповідаючи на виклики зовнішнього середовища. А ззовні на релігії впливають дві найбільші сили: науково-технічний прогрес та інформатизація суспільства.

Зазначимо, що поява складних комп'ютерних програм проходить на тлі кризових тенденцій у традиційних релігіях, широкого поширення релігій «нового століття» («нюу ейдж»), розквіту «нового середньовіччя», процесів лібералізації та глобалізації релігійного життя. Глобалізація поєднується з приватизацією. Сучасна людина, особливо міський житель, у сучасних реаліях є значно більше ізольованою від соціуму та колективного спілкування зокрема. Релігійне життя перетворилося на приватну справу, особистий вибір конфесії здійснюється у межах найбільш комфортних умов та можливостей. Кібер-технології відкривають нові перспективи для приватизації релігійного життя [3, с. 95]. Тим самим створюючи нові форми інтеракції у віртуальному просторі.

Відмінно, що приватизація релігії, яка певним чином, суперечить змісту традиційних релігій, може бути до деякої міри мінімізована саме завдяки вмілому застосуванню тих же кібертехнологій. Кібертехнології та Інтернет забезпечують всім бажаючим високий рівень комунікації і формують нові, мережеві спільноти. Кіберпростір, наповнений у своєму релігійному вимірі не стільки індивідуалістами-відлюдниками, що час від часу заходять на відповідні сайти щоб набратися вражень, але й добре організованими групами з інтенсивним релігійним спілкуванням. Такі групи дозволяють у деякій мірі забезпечити особисті духовні потреби віруючих, й не потребують виходу за межі власної зони комфорту. Таким чином нові можливості, що їх відкривають кібертехнології слід сприймати з урахуванням їх переваг та недоліків [4, 9].

Кіберпростір став ідеальною сферою для втілення всіх форм ескапізму. Релігійні переживання, пошук трансцендентного слід віднести до внутрішнього, особистісного ескапізму, що дозволяє людині перебувати в іншій реальності у власній свідомості, що супроводжується отриманням містичних одкровень, особливого релігійного досвіду. Зазначимо, що у реальному житті релігійний ескапізм обмежений інституційними вимогами офіційної релігії, то у віртуальному просторі він абсолютно вільний у своїх формах вираження. «Інша», вища реальність адепта тієї чи іншої релігії пов'язана, насамперед, з внутрішнім світом людини, хоча і знаходить своє візуальне вираження у релігійному мистецтві, яке, в свою чергу, завжди жорстко регламентовано офіційною релігією. У Мережі релігійні образи, як зазначалось, сповнені найхімерніших фантазій і поєднують фрагменти різних вірувань, створюючи, таким чином, комфортабельний простір для ескапіста з «духовною» орієнтацією. Отже, подальше посилення інформатизації суспільства неминуче призведе до змін у релігійному житті. Якими будуть ці зміни зараз важко спрогнозувати, проте ми можемо, використовуючи методи історичної аналогії зробити певні припущення.

Слід також вказати на деякі соціокультурні особливості сучасної епохи. В умовах прогресу засобів масової інформації та комунікації вже майже не існує перепон для міжкультурних зв'язків і взаємодій, що породжує нові форми інтеракції релігії. Культурно-релігійний синтез став однією з специфічних рис сучасної епохи. Замість слідування своїм власним традиціям, сучасні культури починають втрачати чіткі етнічні кордони, запозичуються іноземні звичаї (наприклад, населення усього світу відзначає день св. Валентина, Хелоуїн та ін.). Неорелігії, відповідаючи на запити епохи, також чітко орієнтуються на універсалізм, а в їх віровченні і культурі християнський містичний досвід переплітається з елементами східних, насамперед, індійських релігій.

Майже всі неорелігії мають багато спільного у методах своєї діяльності. Засновуються ці релігії харизматичними лідерами, які оголошуються своїми послідовниками «живими богами», пророками, аватарами і т. ін. Релігійні громади, що виникають на ґрунті цих харизматичних культів, як правило, мають ознаки тоталітарних сект і застосовують методи агресивного прозелітизму [4, с. 42-45]. Надзвичайне значення для поширення неорелігій має вміле використання їх лідерами соціально-психологічних чинників. Керівники нових релігійних громад широко залучають до цих організацій людей з поганим фізичним та психічним здоров'ям, які потребують допомоги соціальної групи. Цікавляться вони також людьми, які мають проблеми у сфері спілкування або людьми, які переживають духовну кризу та шукають смисл життя. Голови цих релігійних

рухів використовують методи контролю за свідомістю та поведінкою adeptів, рішуче обмежують контакти між релігійною групою та зовнішнім соціальним середовищем, часто вимагають, щоб майно сектантів передавалось релігійній організації (а це робить adeptів сект соціально неадаптованими та ще більш залежними від громади).

На думку В.І. Богдановського, головна причина стрімкого розвитку неорелігій полягає у становленні глобальної сучасної цивілізації. В історії людства завжди чітко простежується кореляція між тим чи іншим способом виробництва, який зумовлює становлення відповідного типу організації соціальної структури, та характером релігійних вірувань. Зокрема з виникненням великих поліетнічних держав-імперій спостерігається тенденція до централізації управління та переходу від політеїзму через генотеїзм до монотеїзму. Відповідно, створення єдиного ринку з міжнародним розподілом праці сприятиме політичній, ідеологічній, культурній та релігійній інтеграції, одним з проявів якої є неорелігії [2, с. 126].

Отже, нові форми інтеракції релігії в сучасних умовах інформатизації суспільства середовищі є способом ідентифікації з подібними до себе (втрата індивідом своєї соціальної та особистої визначеності, ототожнення з іншими на підсвідомому рівні), це віртуалізація релігії, штучна приналежність до релігійних організацій, закріплення певних форм поведінки та збереження єдності.

Висновок

Інтеракція в релігії є способом ідентифікації з подібними до себе (втрата індивідом своєї соціальної та особистої визначеності, ототожнення з іншими на підсвідомому рівні). В сучасних умовах інформатизації суспільства форми інтеракції релігії говорять про її стан та розвиток. В сучасну епоху інформатизації суспільства існує тенденція до подальшої секуляризації усіх сфер суспільного життя. Проте ця тенденція є досить хиткою і в будь-який момент може змінитися на протилежну, а релігії, якщо для них складаються сприятливі умови, спроможні швидко посилити свій вплив на суспільство. Кібер-технології та Інтернет забезпечують всім бажаним високий рівень комунікації і формують нові, мережеві спільноти. Кібер-простір, наповнений у своєму релігійному вимірі не стільки індивідуалістами-відлюдниками, що час від часу заходять на відповідні сайти щоб набратися вражень, але й добре організованими групами з інтенсивним релігійним спілкуванням. Такі групи дозволяють у деякій мірі забезпечити особисті духовні потреби віруючих, й не потребують виходу за межі власної зони комфорту. У Мережі релігійні образи сповнені найхімерніших фантазій і поєднують фрагменти різних вірувань. Отже, подальше посилення інформатизації суспільства неминуче призведе до існуючих форм інтеракції у релігійному житті.

Література:

1. *Новак Т.В.* Інтеракція у контркультурному середовищі в інформаційну еру: Дис...канд.філос. наук: 09.00.04 / К., 2014. – 188 с.
2. *Богдановський І.В.* Релігія і сучасний світ:нові форми взаємодії// Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія: зб.наук.праць. – К.: НАУ, 2008.- № 2 (8).- С. 117 – 127.
3. *Забіяко А.П., Воронкова Е.А., Липин А.В., Пратына Д.А.* Релігія, релігійність, філософія та гуманітаристика у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний

аспекти: зб. Наукових праць/ за ред. канд. філос. Наук Журби М. А. – Ч.1. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2012. – 304 с.

4. Яковенко И. Проблема соотношения религиозного и научного знания/ И. Яковенко [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/problema-sootnosheniya-religioznogo-i-nauchnogo-znaniya>.

УДК 141.32: 2-12

Ємельяненко Г. Д.

«ДВНЗ» Донбаський державний педагогічний університет

СПЕЦИФІКА ЗАСТОСУВАННЯ ЕКЗИСТЕНЦІАЛІСТСЬКИХ ПОСТУЛАТІВ ТА ІРРАЦІОНАЛІСТИЧНОГО ДОСВІДУ В СИСТЕМАТИЧНІЙ ТЕОЛОГІЇ П.ТІЛЛІХА

У статті аналізується структура і специфіка побудови релігійного вчення найвідомішого американського теолога ХХ століття Пауля Тілліха. У загальному контексті характеристики його систематичної теології особлива увага приділяється принципам та характеру застосування у цьому вченні екзистенціалістських постулатів. Висвітлюється розуміння П.Тілліхом взаємозалежності екзистенціальної символіки та містичного досвіду.

Ключові слова: систематична теологія, екзистенціальна теологія, догматична теологія, містичний досвід.

Emelianenko A. D. Specific application of existentialist tenets and mystical experience in systematic theology of P. Tillich The article analyzes the structure and specific construction of religious doctrine of the most famous twentieth century American theologian Paul Tillich. In the overall context of the characteristics of his systematic theology, special attention is paid to the principles and character of the use of this existentialist doctrine postulates. Illuminated of P.Tillich's understanding of the interdependence of existential symbolism and mystical experience.

Ключевые слова: систематическая теология, экзистенциальная теология, догматическая теология, мистический опыт

Emelianenko A. D. Specific application of existentialist's tenets and mystical experience in systematic theology of P. Tillich The article analyzes the structure and specific construction of religious doctrine of the most famous twentieth century American theologian Paul Tillich. In the overall context of the characteristics of his systematic theology, special attention is paid to the principles and character of the use of this existentialist doctrine postulates. Illuminated of P.Tillich's understanding of the interdependence of existential symbolism and mystical experience.

Keywords: systematic theology, existential theology, dogmatic theology, mystical experience